

חקירות פילוסופיות של אָבֶל

החוג לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית

קורס מס' 15140

שיעור, 2 נ"ז

סמסטר א', 2022/2023, יום ה' 12:15–10:30

חדר: רוח 2720

מרצה: ד"ר עודד נעמן, oded.naaman@mail.huji.ac.il

חדר: רוח 5613

שעות קבלה: שלישי 11:00–10:00 או בתיאום מראש

תיאור הקורס

לאחרונה, איגוד הפסיכיאטרים האמריקאי הכריז על אָבֶל ממושך כמחלה שיש לטפל בה באמצעות תרופות פסיכיאטריות. ההכרזה מעלה שאלות על ההבדל בין אבל למחלת נפש, על הרציונליות של האבל, על מושא האבל, על הקשר בין אבל לאהבה, על האפשרות להמשיך לאהוב את המתים ועל ההצדקות להתמשכות האבל ולנטייתו לפחות לאורך זמן. אלו שאלות שעומדות במרכז דיונים עכשוויים בפילוסופיה. אנחנו נבחן דיונים אלו כמו גם דיונים בפילוסופיה עתיקה שנגעו באותן שאלות ממש לפני אלפיים שנה: נדון בעמדותיהם של אפלטון, קיקרו, סנקה ואוגוסטינוס. לאורך הקורס, נחזור שוב ושוב גם לשאלות כלליות יותר: מה ההבדל בין הפילוסופיה לפסיכולוגיה? מהי רציונליות? האם רגשותינו חותרים תחת הרציונליות שלנו או מאפשרים אותה? האם רגשותינו חורגים מתחום ההיגיון?

מטרות

ללמוד מאחרים ואחרות ומעצמנו על התשובות לשאלות לעיל. ללמוד כיצד לקרוא מאמר פילוסופי, כיצד לדון בשאלה פילוסופית וכיצד לכתוב חיבור פילוסופי. אמנם מטרתנו היא לרכוש ידע, אבל לא נמצא תשובות חד-משמעיות לשאלות, לא נמצא את אפשרויות הקריאה והדיון הפילוסופים ולא נכתוב חיבורים פילוסופים מושלמים. נדע יותר משידענו ונעריך טוב יותר את הידע שחסר לנו.

מטלות

א. השתתפות: אמנם ארצה בשיעור, אך מטרת השיעור היא לנהל שיחה פילוסופית. לכן ההשתתפות בשיעור היא מהותית. טעויות ובלבול הם חומרי הגלם של השיחה הפילוסופית ולכן אין לחשוש מהם אלא לשמוח שאנחנו יכולים ויכולות לעזור זה לזה לזהות, להתיר ולהבין אותם. על מנת שנרגיש בטוחות ובטוחים מספיק כדי לחשוף את תפיסות עולמנו ולהיעזר זה בזו, עלינו לכבד זה את זה תמיד וללא יוצא מן הכלל. אם תנכחו בכל השיעורים, תשתתפו בדיון בכיתה באופן סדיר, או שתמצאו דרך אחרת לקחת חלק בשיחה שלנו, תרוויחו **20 אחוזים מהציון הסופי בקורס**.

ב. תגובה שבועית: בכל שבוע כל תלמידה ותלמיד ינסחו שאלה או תגובה לאחד או יותר מהטקסטים שנדרשו לקרוא ויפרסמו אותה בפורום המשותף ב-moodle. גם תגובה שמתייחסת להערה או שאלה של תלמיד או תלמידה אחרים תחשב כתגובה. על כל התלמידים לפרסם תגובה עד השעה 10:30 בבוקר ביום רביעי (יממה לפני תחילת השיעור). אקרא את כל התגובות השבועיות ואכין את השיעור לאורן. התגובה השבועית לא תקבל ציון ומי שגישה תגובה שבועית כל שבוע יקבלו את מלוא הנקודות. הציון עבור עצם כתיבת התגובה השבועית (סך-הכל 12 תגובות שבועיות, אחת לשבוע, החל מהשיעור השני) יהווה **30 אחוזים מהציון הסופי בקורס**.

ג. עבודת גמר: בתום הסמסטר יש להגיש עבודה. אורך העבודה יהיה חמישה עמודים (רווח כפול, גופן 12, בערך 1900 מילה). העבודה לא ארוכה אך עליה להיות מהודקת ולהציג טיעון סדור וברור. אציג את המטלה ואסביר כיצד לכתוב את העבודה באחד השיעורים. אפשר להיפגש עמי כדי לדון בעבודה (או בכל נושא אחר שקשור לשיעור) בכל עת (נא לתאם במייל). **מועד הגשה אחרון: 5.2.2023** (עשרה ימים לאחר הפגישה האחרונה). ציון עבודת הגמר יהווה **50 אחוזים מהציון הסופי בקורס**.

תכנית הקורס

כל חומרי הקריאה יהיו זמינים באתר הקורס אלא אם צוין אחרת.

1. 27.10.2022: האם אבל ממושך הוא מחלה שיש לטפל בה?
קריאה בכיתה (אבל אפשר לקרוא גם לפני דרך המודל):
מאמר מהניו-יורק טיימס:
– “How Long Should It Take to Grieve? Psychiatry Has Come Up With an Answer”, Ellen Barry.
<https://www.nytimes.com/2022/03/18/health/prolonged-grief-disorder.html>
- “The Bereavement Exclusion and the *DSM-5*: An Update and Commentary”, Ronald W. Pies
2. 3.11.2022: כיצד נבחין בין אבל למחלת נפש?
קריאת חובה:
פרויד, “אבל ומלנכוליה”
– קריאה מומלצת:
– Stephen Wilkinson, “Is ‘Normal Greif’ a Mental Disorder?”
3. 10.11.2022: אבל כשיפוט רציונלי
קריאת חובה:
– Martha Nussbaum, *The Upheaval of Thought*, chapter 1: Emotions as Judgments of Value
4. 17.11.2022: האם אבל הוא המשך האהבה? (חלק א': מערכת יחסים עם אדם מת)
קריאת חובה:
– Kathryn J. Norlock, “Real (and) Imaginal Relationships with the Dead”
5. 24.11.2022: האם אבל הוא המשך האהבה? (חלק ב': חשיבותם של סיפורים)
קריאת חובה:
– Andrea Westlund, “Untold Sorrows”
6. 1.12.2022: הרציונליות של משך האבל (חלק א')
קריאת חובה:
– Dan Moller, “Love and Death”
7. 8.12.2022: הרציונליות של משך האבל (חלק ב')
קריאת חובה:

- Berislav Marušić, "Do Reasons Expire? An Essay on Grief" –
8. 15.12.2022: מהו מושא האבל?
קריאת חובה:
Michael Cholbi, *Grief: A Philosophical Guide*, chapter 1: For Whom We Grieve. –
9. 22.12.2022: אין שיעור (חופש חנוכה).
10. 29.12.2022: הפילוסופים העתיקים, חלק א': אפלטון נגד העצבות
קריאת חובה:
אפלטון, המדינה, ספר 10. –
קריאה מומלצת:
Chimamanda Ngozi Adichie, "Notes on Grief" –
11. 5.1.2023: הפילוסופים העתיקים, חלק ב': הסטואים על התבונה כתרופה לאבל
קריאת חובה:
קטעים מקיקרו וסנקה –
קריאה מומלצת:
קטעים מתוך יומן אבל, מאת רולאן בארת. –
12. 12.1.2023: הפילוסופים העתיקים, חלק ג': אוגוסטינוס על אבל ונצחיות
קריאת חובה:
אוגוסטינוס, וידויים, ספר 4 וספר 10. –
קריאה מומלצת:
Genevieve Lloyd, *Being in Time: Selves and narrators in philosophy and literature*, pages 16–22. –
13. 19.1.2023: הסבר על עבודת סוף קורס (מוקלט: אפשר לצפות בכל עת ולכתוב שאלות במודל או אליי למייל).
14. 26.1.2022: שיעור סיכום: אבל, פילוסופיה עתיקה והמסורת הפסיכואנליטית
קריאת חובה:
Jonathan Lear, "Mourning and Moral Psychology" –